Прыслоўе: тэматычная праверка ведаў, уменняў, навыкаў

Урок беларускай мовы ў 7 класе.

Царук Н.В,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
СШ № 16 г. Ліды

Мэты: паглыбіць і сістэматызаваць веды вучняў па асноўных пытаннях раздзела, удасканальваць уменні адрозніваць прыслоўі ў тэксце, выяўляць іх сэнсава-граматычную ролю, даваць марфалагічную характарыстыку, выкарыстоўваць сінанімічныя, антанімічныя, стылістычныя і выяўленчыя магчымасці прыслоўяў ва ўласных выказваннях; развіваць лагічнае мысленне, кемлівасць, звязнае маўленне, уменне аналізаваць, супастаўляць, абагульняць, аргументаваць сваю думку; спрыяць выхаванню грамадзянскай пазіцыі, павагі да роднай мовы.

Тып урока: падагульненне і сістэматызацыя ведаў.

Эпіграф: народная творчасць наогул, а беларуская народная творчаць увасобку, – гэта мора, якое хавае ў сабе незлічоныя скарбы. Толькі трэба ўмець гэтыя скарбы дастаць.

Максім Гарэцкі

Ход урока

I. Арганізацыйны момант.

II. Псіхалагічны настрой вучняў. Матывацыя вучэбнай дзейнасці.

- Ці ўсё з сабою ўзялі?
- Галовы – на плячах? Рукі – на парце? Спінкі – роўныя?
- Як падрыхтаваліся да ўрока?
- Як адказвае непадрыхтаваны вучань?

(Няўпэўнена, ціха, павольна, памылкова.)

- А той хто вывучыў дамашняе заданне?

(Дакладна, гучна, выразна, правільна)

- А як вы ідзяце на заняткі, калі спазняецеся ?
  (Хутка, бягом, імкліва, галопам, стралой)
- Якая часціна мовы ў вашых адказах сустракалася часцей за ўсё?
- Правільна, прыслоўе. Гэта і ёсць тэма нашага ўрока “Прыслоўе: тэматычная праверка ведаў, уменняў, навыкаў.

III. Фармулёўка тэмы, мэты.

Дапамажыце мне сфармуляваць мэты нашага ўрока, карыстаючыся апорнымі словамі.

Сістэматызаваць…;
удасканальваць…;
выкарыстоўваць….**Праца з эпіграфам.**

- Пра якія незлічоныя скарбы гаворыць Максім Гарэцкі?

(Пра легенды, паданні, казкі, песні, прыказкі, загадкі)

- Растлумачце, калі ласка, лексічныя значэнне слова “ўвасобку”.
- **Работа па актуалізацыі і паглыбленні ведаў.**
  Хто ведае, чым адметны дзень 21 лютага?

1. Паведамленне вучня. 21 лютага адзначаецца Міжнародны дзень роднай мовы. Сумная гісторыя ў гэтай даты. У 1952 годзе ў Бангладэш (Пакістан) прымусова была ўведзена мова ўрду замест бангла. Гэта выклікала пратэст насельніцтва.У час хваляванняў пяцёра студэнтаў былі застрэлены паліцыяй. Адбылося гэта ў 1959 годзе. Тыя хлопцы сталі нацыянальнымі героямі і пакутнікамі. Цяпер мове бангла знікненне не пагражае. А ў 2000 годзе ЮНЕСКА абвясціла 21 лютага Міжнародным днём роднай мовы.

Сённяшні ўрок мы і прысвецім роднай мове.

На сталах у вас ёсць карткі, заданні, з якімі мы сёння будзем працаваць. Звяртаю вашу ўвагу на індывідуальны ліст з вашым прозвішчам. На ім адлюстраваны этапы, на якіх вы будзеце фіксаваць вынікі сваёй дзейнасці. Таксама вы маеце магчымасць атрымаць дадатковыя бонусы за правільныя адказы. Умоўна наш урок падзелім на дзве часткі-лабараторыі – тэарэтычную і практычную. І так за працу.

2. Тэарэтычная лабараторыя

а) Прыём “Кластар”

Вы атрымалі табліцу з пропускамі – “белымі плямамі”. У групах яе трэба запоўніць.

I група

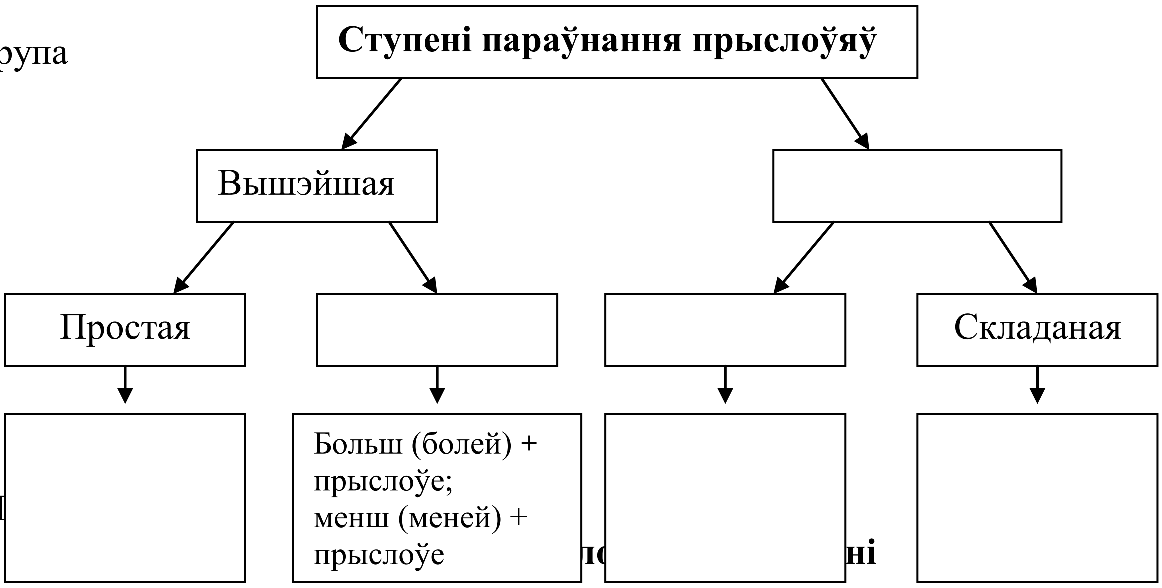

II ... ні

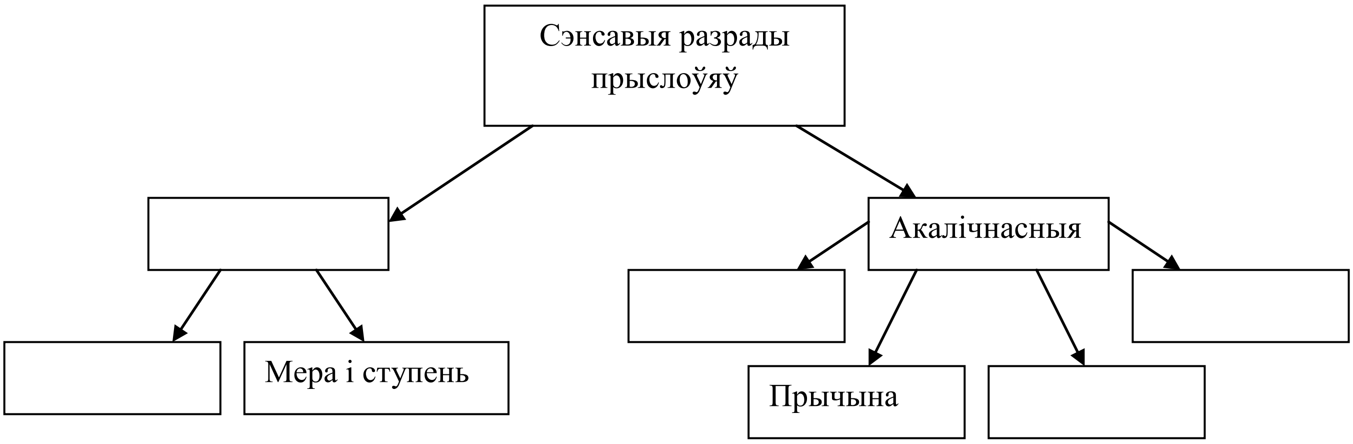

III група

Прыслоўе як часціна мовы

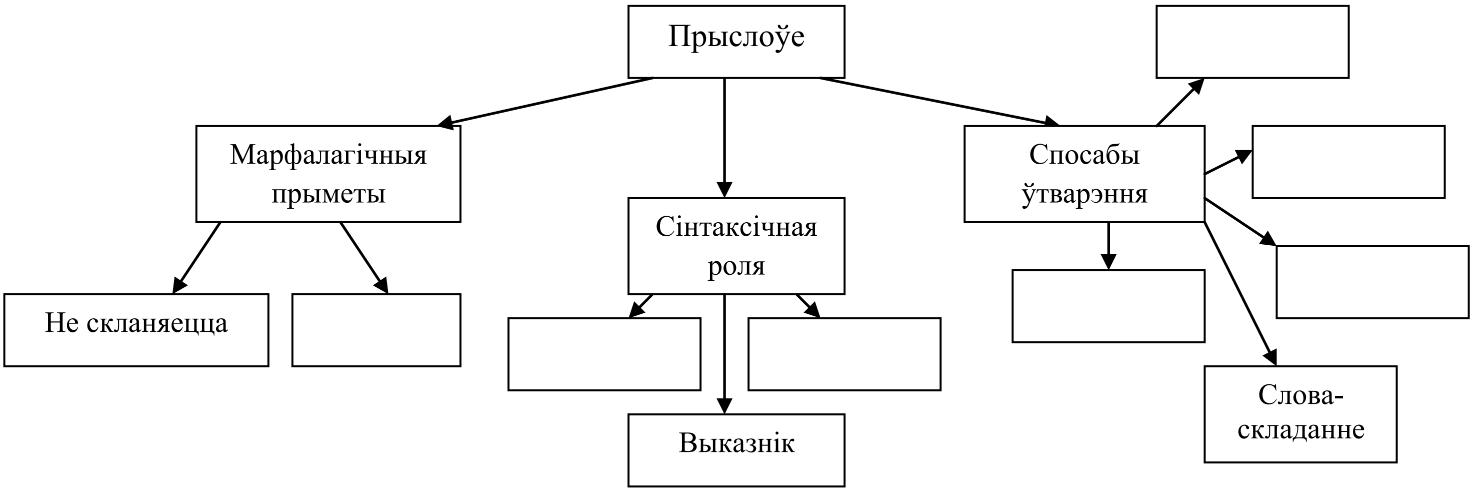

б) Лічбавы дыктант.

Зараз я прапаную папрацаваць індывідуальна, каб высветліць: наколькі добра вы засвоілі тэорыю па тэме ўрока. Выканаем лічбавы дыктант.

Калі сцвярджэнне правільнае, ставім лічбу 1, калі няправільнае – 0.
1) Прыслоўе – гэта службовая часціна мовы.

2) Прыслоўі не скланяюцца, не спрагаюцца, не маюць роду і ліку.

3) Прыслоўе нязменная часціна мовы.

4) Прыслоўі могуць мець на канцы суфіксы і канчаткі.

5) Усе прыслоўі маюць ступені параўнання.

6) Прыслоўі маюць поўную і кароткую форму.

7) Прэдыкатыўныя прыслоўі абазначаюць стан чалавека або прыроды.

8) У сказе прыслоўе можа быць акалічнасцю, азначэннем, выказнікам.

9) Словы добры, высока, нізка, па-іншаму – прыслоўі.

10) Прыслоўі без канца, без разбору, без толку, без аглядкі пішуцца асобна.

А цяпер праверце адказы. Ацаніце сваю работу ў картцы дзейнасці.

Самаправерка: 0, 1, 1, 0, 0, 0, 1, 1, 0, 1.

3. Практычная лабараторыя.

- Скажыце, калі ласка, якія вы ведаеце святы?
- А якія святы адзначаюць у вашай сям'і?

Карцінка Масленіцы. Што гэта за свята?

- А што вы ведаеце пра Масленіцу?

а) Праца з тэкстам

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў

масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

б) Праца ў групах.

І група. Выпісаць 5 прыслоўяў з тэксту і ад аднаго прыслоўя ўтварыць формы ступеней параўнання.

ІІ група. Выпісаць 5 прыслоўяў і вызначыць іх разрады па значэнні.

ІІІ група. Выпісаць са сказа прыслоўі і зрабіць аднаго з іх марфалагічны разбор.

А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны.

Фізкульхвілінка

Кожную раніцу, выцягнуўшыся ва ўвесь рост, успомніце:

Я – чалавек. Гатовы стаць побач ці наперадзе. Працягнуць руку дапамогі. Лёгка нахіліцца да малога ці слабага. Павярнуцца да тых, хто адстаў. Дацягнуцца да мора. Апусціцца і падняцца пасля няўдачы. Глыбока ўздыхнуць аб тым, што не збылося, і ўсміхнуцца таму, што абавязкова збудзецца.

в) Графічны дыктант.

Запоўніць табліцу, ставячы плюсы ў патрэбную ячэйку.

1)удвух; 2) па трое; 3) па-нашаму; 4) з боку дрэва; 5) зранку; 6) з ранку да вечара; 7) крыж-накрыж; 8) на памяць; 9) наверсе; 10) вярнуцца дахаты; 11) наўмысна; 12) куды-небудзь; 13) па-сабачы; 14) даўным-даўно; 15) у

абдымку; 16) упершыню; 17) без аглядкі; 18) калі-небудзь; 19) на жаль; 20) напрыклад.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Узаемаправерка

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

г) **Слоўнікавая праца.**

Ад прадзедаў спакон вякоў мне засталася спадчына…(Янка Купала)

-Як вы разумееце словы “спакон вякоў” і “спадчына”?

На слайдзе з’яўляецца тлумачэнне лексічнага значэння слоў, якое даецца па тлумачальным слоўніку.

Спакон вякоў (веку) - з самага даўняга часу. Спадвеку.

Спадчына -

1. Маёмасць, якая пасля смерці ўладальніка пераходзіць да новай асобы.
2. З’явы культуры, быту, якія засталіся ад папярэдніх эпох.

д) Залацінкі народнай мудрасці.

Нашыя продкі нам у спадчыну пакінулі не толькі цудоўную беларускую зямлю, на якой нарадзіліся вы, вашы бацькі, дзядулі і бабулі, але і загадкі, прыказкі, прымаўкі, казкі, якія складаліся не адно стагоддзе.Таму сёння дакранёмся да залацінак народнай мудрасці і паспрабуем даведацца, як вы, прадстаўнікі 21 стагоддзя, знаёмы з бясцэнным скарбам, што атрымалі ў спадчыну.

1) Гульня “Зборшчык”

Нейкі маленькі шкоднік пажартаваў і разрэзаў прыказкі папалам, а пасля яшчэ і ўсё пераблытаў. Але, я думаю, для вас гэта не праблема. Аднавіце рассыпаныя прыказкі.

1	Слухай многа,..	а	больш зробіш

2	Ладзь калёсы зімой,..	б	той узімку галадае
3	Адна галава добра,..	в	а гавары мала
4	Рана ўстанеш,..	г	а дзве лепш
5	Сёння зробіш - …	д	а сані летам
6	Хто ўлетку цяньку шукае,...	е	заўтра як знойдзеш

Падкрэсліць антанімічныя прыслоўі ў прыказках.

Ключ:
1-в; 2-д; 3-г; 4-а; 5-е; 6-б.

- Чаму нас вучаць прыказкі?

(Мудрасці, сяброўству, працавітасці, любові да роднай краіны, дабрыні, справядлівасці)

За гэта заданне вы маеце магчымасць атрымаць бонусы. Паглядзіце ўважліва на экран і скажыце, які фразеалагізм схаваны за малюнкам і растлумач яго адным словам.

2) Растлумач фразеалагізмы адным словам.

1. Як кот наплакаў. (мала)
2. Хоць вока выкалі. (цёмна)
3. Адным махам. (хутка)
4. Край свету. (далёка)
5. Хоць касой касі. (многа)
6. Душа ў душу. (дружна)
7. Чорным па беламу. (выразна)
8. Як у аптэцы. (дакладна)

3) Рубрыка “Мудрасць народных назіранняў”

Людзі спрадвеку прадказвалі надвор’е па пэўных прыкметах, назіраннях, зменах у прыродзе. З некаторымі прыкметамі мы пазнаёмімся.

I група: 1. Снег рана пачне раставаць – раставаць будзе …
2. Ледзяшы доўга вісяць на стрэхах – вясна наступіць…

II група: 1. Ластаўкі … лётаюць – будзе дождж.
2. Прыляцелі птушкі, але доўга не шчабечуць – яшчэ будзе …

III група: 1. … трашчаць конікі – на добрае надвор’е.

2. … парыць – на дождж.

Словы для даведкі : позна, доўга, холадна, увечары, моцна, нізка.

Зрабіць марфемны разбор устаўленых прыслоўяў.

4) Загадкі – заданні.

Прадстаўнікі каманд па чарзе выцягваюць загадкі, адгадваюць іх і выконваюць заданне. За гэта яны маюць магчымасць атрымаць бонусы.

1. Што зімой камлём угору расце? (Ледзяшы)

Выканайце марфемны разбор прыслоўя.

(Угору)

2. Двойчы нараджаецца, адзін раз памірае. (Птушка)

Выканайце словаўтваральны разбор прыслоўя. (Двойчы ← двое)

3. Чым я больш вярчуся, тым я больш таўсцею. (Верацяно)

Утварыце ўсе магчымыя ступені параўнання прыслоўя. (Многа-больш-найбольш)

4. Спераду шыльцы, ззаду вільцы, наверсе чорнае сукно, падыспадам белае палатно. (Ластаўка)

Як можна назваць пары прыслоўяў? (Антонімы)

5. Вечарам нараджаецца, ноч жыве, а раніцай памірае. (Раса)

Падбярыце да прыслоўяў аднакаранёвыя. (Вечарам – увечары, пад вечар, надвячоркам, падвячоркам. Раніцай – зранку, пад раніцу)

6. Зранку ходзіць на чатырох нагах, удзень - на двух, а ўвечары - на трох. (Чалавек у розным узросце)

Вызначце сінтаксічную ролю прыслоўяў.

е) Акцэнталагічная хвілінка.

Расстаўце націскі ў прыслоўях.

Нікуды, наруку, наглуха, накрыж, наспех, на смех, дачырвана, дасыта, сам-насам, загадзя, зацесна, зацемна, запар, як-небудзь, надвае.

ё) Самастойная тэставая работа.

Тэарэтычную частку раздзела “Прыслоўя” мы паўтарылі, практычныя заданні выканалі. Цяпер застаецца праверыць наколькі плённа была наша праца на ўроку. А высветліць гэта дапаможа самастойная тэставая работа.

Тэст “Прыслоўе”

Варыянт I

1. Адзначце памылковыя сцвярджэнні:
1) прыслоўе абазначае прымету дзеяння;
2) прыслоўі не змяняюцца;
3) прыслоўі маюць поўную і кароткую формы;
4) прыслоўе можа адносіцца да аднаго з трох родаў.

2. Адзначце прыслоўі:
1) насупраць;
2) дарожны;
3) лёгкі;
4) зверху;
5) ніз.

3. Адзначце прыслоўі, у якіх памылкова ўтворана форма ступені параўнання:
1) больш хутчэй;
2) весялей;
3) найпрыгожа;
4) больш ветліва;
5) большы.

4. Адзначце прыслоўі, якія напісаны няправільна:
1) не трэба;
2) не ўзабаве;
3) нявельмі;
4) не цёмна, а светла;
5) ні адкуль.

5. Адзначце прыслоўі, якія пішуцца асобна:
1) ісці след_у_след;
2) прыходзіці па_двое;
3) вяртацца ў_вечары;
4) бегчы без_аглядкі;
5) чуваць далёка_далёка.

Варыянт II

1. Адзначце памылковыя сцвярджэнні:
1) прыслоўі могуць абазначаць прымету прыметы, прымету дзеяння;
2) прыслоўі змяняюцца па ліках;
3) прыслоўі могуць спалучацца з назоўнікамі;
4) прыслоўе спрагаецца.

2. Адзначце прыслоўі:
1) пачатак;
2) пешшу;
3) трое;
4) папоцемку;
5) беларускі.

3. Адзначце прыслоўі, у якіх памылкова ўтворана форма ступені параўнання:
1) пазней;
2) больш вышэй;
3) найціха;
4) лепшы;
5) найхутчэй.

4. Адзначце прыслоўі, якія напісаны няправільна:
1) не так;
2) не пахісна;
3) не пад сілу;
4) не холадна, а цёпла;
5) ні куды.

5. Адзначце прыслоўі, якія пішуцца асобна:
1) (у)рассыпную;
2) (на)жаль;
3) (у)адкрытую;
4) (на)памяць;
5) (у)трох.

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4

2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

Узаемаправерка. Вынікі адзначце ў лісце кантролю.

VI. Выстаўленне адзнак.

Падлічыце балы, і, выкарыстоўваючы шкалу пераводу, пастаўце сабе адзнаку. Бонусы ацэньваюцца коштам у адзін бал. Вучні могуць сабе іх дадаць да агульнай сваёй колькасці балаў, а могуць падзяліцца са сваімі членамі каманды ці пакінуць на наступны ўрок.

VII. Рэфлексія.

Ці задаволены вы вынікамі працы?

Ці справіліся мы з задачамі, якія паставілі на пачптку ўрока?

Мы ўсё часцей звяртаемся да народных свят, спрабуем аднавіць іх у сем’ях. Як вы думаеце, якую ролю гэта мае для нас, беларусаў?

(Далучаемся да спадчыны, ганарымся сваім мінулым).

Кожны новы каляндарны год у нашай краіне праходзіць пад пэўнай назвай. Мінулы год быў аб’яўлены нашым Прэзідэнтам Годам моладзі. Пад якой назвай праходзіць 2016 год?

VIII. Дамашняе заданне: (дыферэнцыраванае)

1. Практыкаванне 237 (4 сказы).
2. Лінгвістычнае паведамленне па тэме “Прыслоўе”.
3. Скласці тэст на тэму “Прыслоўе”.

Дадатак 1

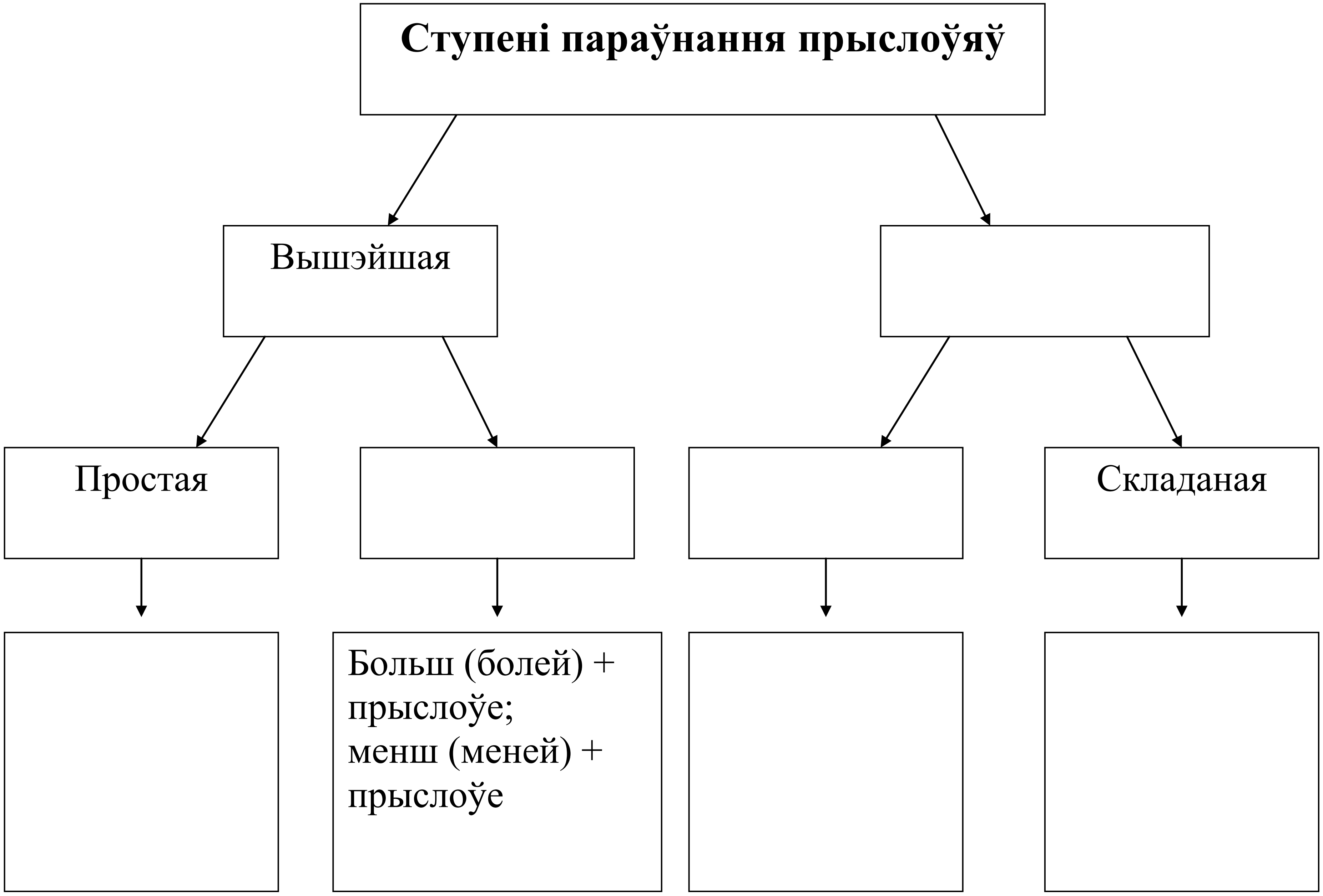
Ступені параўнання прыслоўяў
Вышэйшая
Простая
Складаная
Больш (болей) + прыслоўе;
менш (меней) + прыслоўе

Дадатак 1

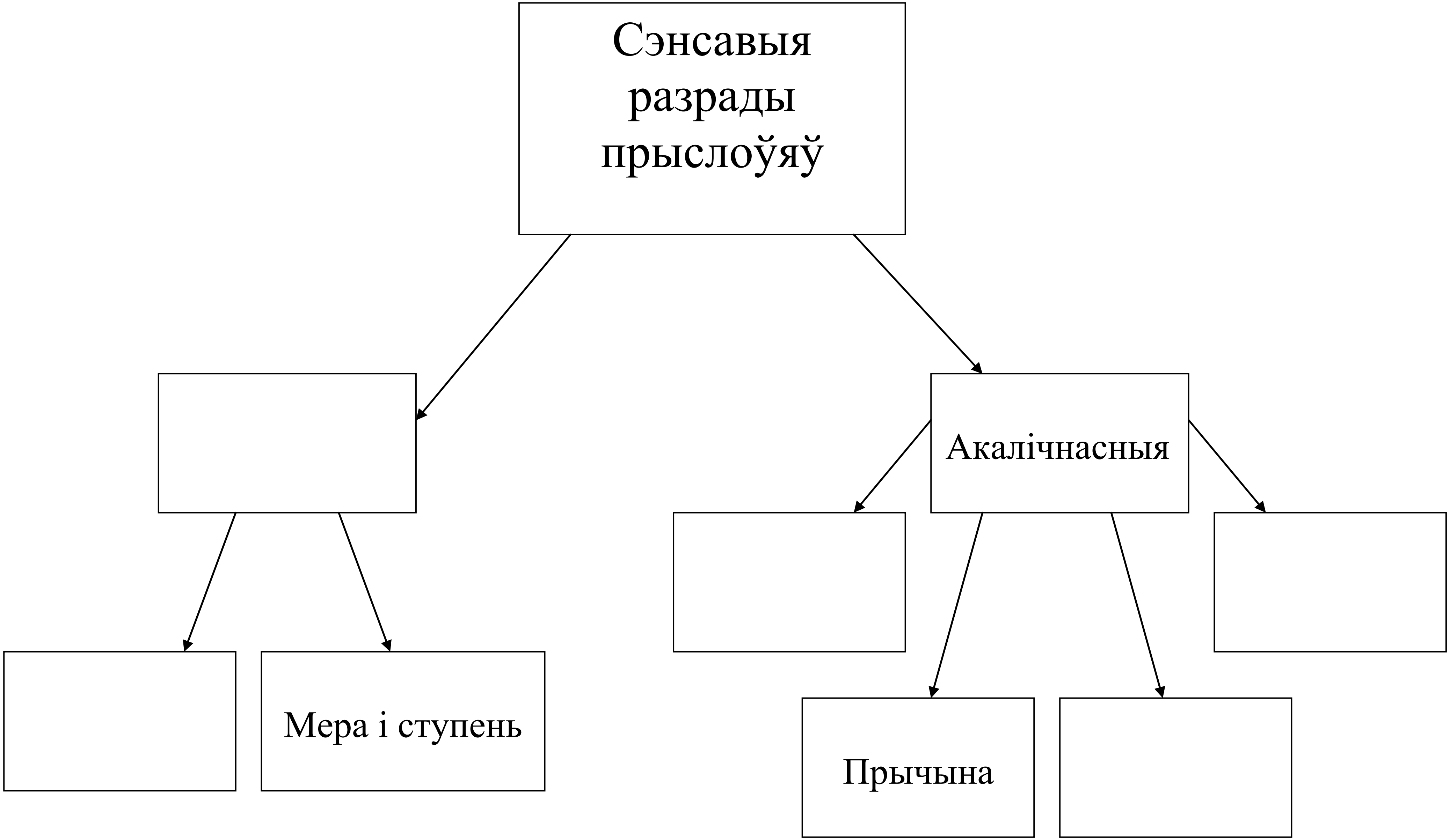
Сэнсавыя разрады прыслоўяў
Акалічнасныя
Мера і ступень
Прычына

Дадатак 1

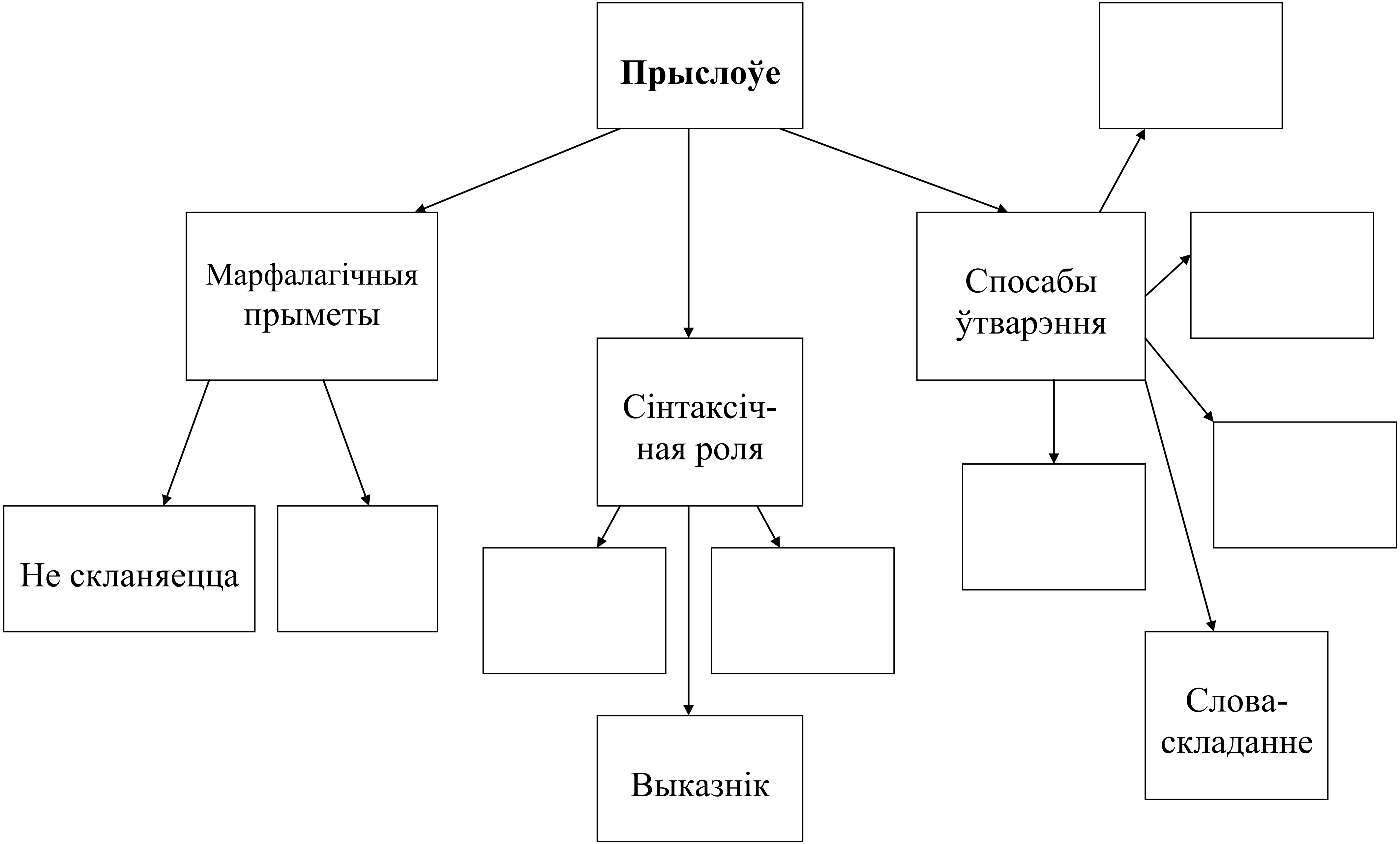
Прыслоўе
Марфалагічныя прыметы
Сінтаксіч-ная роля
Спосабы ўтварэння
Не скланяецца
Выказнік
Слова-складанне

Дадатак 2

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

І група. Выпісаць 5 прыслоўяў з тэксту і ад аднаго прыслоўя ўтварыць формы ступеней параўнання.

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

І група. Выпісаць 5 прыслоўяў з тэксту і ад аднаго прыслоўя ўтварыць формы ступеней параўнання.

Дадатак 2

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

ІІ група. Выпісаць 5 прыслоўяў і вызначыць іх разрады па значэнні.

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

ІІ група. . Выпісаць 5 прыслоўяў і вызначыць іх разрады па значэнні.

Дадатак 2 **Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.**

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

ІІІ група. Выпісаць са сказа прыслоўі і зрабіць аднаго з іх марфалагічны разбор.
А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны.

Прачытайце тэкст. Вызначце тып і стыль.

Масленіца

Некалі Масленіца была святам для ўсіх людзей: багатых і бедных, дарослых і дзяцей. Пачынаючы з чацвярга, і да нядзелі яна называлася шырокай. У гэтыя дні гаспадыні гатавалі многа рознай ежы, асабліва бліноў, аладак, бублікаў, таму што ўсе круглыя прадметы сімвалізавалі Сонца. А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны. Дзеці і дарослыя ў масленічныя дні стараліся абавязкова пакатацца на вазках, запрэжаных коньмі, а таксама на санках з горак. У апошні дзень Масленіцы адбывалася развітанне з зімой – спальвалася чучала-лялька Масленіца. Рабілася гэта так: звычайна вясковыя хлопцы бралі ў каго-небудзь старую барану альбо кола, клалі на іх салому, дровы, вывозілі на жытняе поле ўвечары і там спальвалі пад песні зробленую з саломы вялікую ляльку-масленіцу, апранутую ў старое адзенне. Прычым ніякага смутку з прычыны развітання з Масленіцай не назіралася. Пахаванне лялькі-масленіцы сімвалізавала провады, адміранне зімы і адраджэнне вясны. Вось чаму Масленіца – вясёлае свята. На Масленіцу спявалася нямала вясёлых, жартоўных песень. Калі канчалася Масленіца, пачынаўся Вялікі пост.

ІІІ група. Выпісаць са сказа прыслоўі і зрабіць аднаго з іх марфалагічны разбор.
А калі іх есці, то гэта быццам бы дапамагае сонцу хутчэй рухацца па крузе, узыходзіць усё вышэй і паскорыць надыход вясны.

Дадатак 3

Графічны дыктант

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Графічны дыктант

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Графічны дыктант

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Графічны дыктант

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

Дадатак 4

Гульня “Зборшчык”

1	Слухай многа,..	а	больш зробіш
2	Ладзь калёсы зімой,..	б	той узімку галадае
3	Адна галава добра,..	в	а гавары мала
4	Рана ўстанеш,..	г	а дзве лепш
5	Сёння зробіш - …	д	а сані летам
6	Хто ўлетку цяньку шукае…,	е	заўтра як знойдзеш

Падкрэсліць антанімічныя прыслоўі ў прыказках.

Гульня “Зборшчык”

1	Слухай многа,..	а	больш зробіш
2	Ладзь калёсы зімой,..	б	той галадае
3	Адна галава добра,..	в	а гавары мала
4	Рана ўстанеш,..	г	а дзве лепш
5	Сёння зробіш - …	д	а сані летам
6	Хто ўлетку цяньку шукае,...	е	заўтра як знойдзеш

Падкрэсліць антанімічныя прыслоўі ў прыказках.

Дадатак 5

Рубрыка “Мудрасць народных назіранняў”

І група:

1. Снег рана пачне раставаць – раставаць будзе …

2. Ледзяшы доўга вісяць на стрэхах – вясна наступіць…

Словы для даведкі:

позна, доўга, холадна, увечары, моцна, нізка.

Зрабіць марфемны разбор устаўленых прыслоўяў.

Дадатак 5

Рубрыка “Мудрасць народных назіранняў”

II група:

1. Ластаўкі … лётаюць – будзе дождж.

2. Прыляцелі птушкі, але доўга не шчабечуць – яшчэ будзе …

Словы для даведкі:

позна, доўга, холадна, увечары, моцна, нізка.

Зрабіць марфемны разбор устаўленых прыслоўяў.

Дадатак 5

Рубрыка “Мудрасць народных назіранняў”

III група:

1. … трашчаць конікі – на добрае надвор’е.
2. … парыць – на дождж.

Словы для даведкі:

позна, доўга, холадна, увечары, моцна, нізка.

Зрабіць марфемны разбор устаўленых прыслоўяў.

Дадатак 6

1. Што зімой камлём угору расце?
Выканайце марфемны разбор прыслоўя.

2.Двойчы нараджаецца, адзін раз памірае.
Выканайце словаўтваральны разбор прыслоўя.

3. Чым я больш вярчуся, тым я больш таўсцею.
Утварыце ўсе магчымыя ступені параўнання прыслоўя.

4. <u>Спераду</u> шыльцы, <u>ззаду</u> вільцы, <u>наверсе</u> чорнае сукно, <u>падыспадам</u> белае палатно.
Як можна назваць пары прыслоўяў?

5. Вечарам нараджаецца, ноч жыве, а раніцай памірае.
Падбярыце да прыслоўяў аднакаранёвыя.

6. Зранку ходзіць на чатырох нагах, удзень - на двух, а ўвечары - на трох.
Вызначце сінтаксічную ролю прыслоўяў.

Дадатак 7

Тэст “Прыслоўе”

Варыянт I

1. Адзначце памылковыя сцвярджэнні:
1) прыслоўе абазначае прымету дзеяння;
2) прыслоўі не змяняюцца;
3) прыслоўі маюць поўную і кароткую формы;
4) прыслоўе можа адносіцца да аднаго з трох родаў.

2. Адзначце прыслоўі:
1) насупраць;
2) дарожны;
3) лёгкі;
4) зверху;
5) ніз.

3. Адзначце прыслоўі, у якіх памылкова ўтворана форма ступені параўнання:
1) больш хутчэй;
2) весялей;
3) найпрыгожа;
4) больш ветліва;
5) большы.

4. Адзначце прыслоўі, якія напісаны няправільна:
1) не трэба;
2) не ўзабаве;
3) нявельмі;
4) не цёмна, а светла;
5) ні адкуль.

5. Адзначце прыслоўі, якія пішуцца асобна:
1) ісці след_у_след;
2) прыходзіці па_двое;
3) вяртацца ў_вечары;
4) бегчы без_аглядкі;
5) чуваць далёка_далёка.

Дадатак 7

Тэст “Прыслоўе”

Варыянт II

1. Адзначце памылковыя сцвярджэнні:
1) прыслоўі могуць абазначаць прымету прыметы, прымету дзеяння;
2) прыслоўі змяняюцца па ліках;
3) прыслоўі могуць спалучацца з назоўнікамі;
4) прыслоўе спрагаецца.

2. Адзначце прыслоўі:
1) пачатак;
2) пешшу;
3) трое;
4) папоцемку;
5) беларускі.

3. Адзначце прыслоўі, у якіх памылкова ўтворана форма ступені параўнання:
1) пазней;
2) больш вышэй;
3) найціха;
4) лепшы;
5) найхутчэй.

4. Адзначце прыслоўі, якія напісаны няправільна:
1) не так;
2) не пахісна;
3) не пад сілу;
4) не холадна, а цёпла;
5) ні куды.

5. Адзначце прыслоўі, якія пішуцца асобна:
1) (у)рассыпную;
2) (на)жаль;
3) (у)адкрытую;
4) (на)памяць;
5) (у)трох.

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

Ацэначны ліст

Прозвішча, імя вучня ____

№ п/п	Назва задання	Крытэрыі ацэнкі	Максімальная колькасць балаў	Набраная колькасць балаў
1	Прыём “Кластар”	За поўны адказ	10	
2	Лічбавы дыктант	За кожны правільны адказ – 1 бал	10	
3	Тэкст “Масленіца”	I група. За кожнае правільна выпісанае слова - 1 бал. За правільна ўтворанае слова - 1 бал.	6	
		II група. За кожнае правільна вызначанае слова - 1 бал.	6	
		III група. За кожнае правільна выпісанае слова – 2 балы. За правільна зроблены марфалагічны разбор - 2 балы.	6	
4	Графічны дыктант	За кожнае правільна напісанае слова – 1 бал	20	
5	Гульня “Зборшчык”	За кожную прыказку – 1 бал. За кожную правільна вызначаную антанімічную пару – 1 бал.	10	
6	Рубрыка “Мудрасць народных назіранняў”	За кожнае правільна падабранае слова – 1 балы. За кожны правільна зроблены марфемны разбор – 1 бал	4	
7	Тэст “Прыслоўе”	За кожнае правільна выкананае заданне – 2 балы	10	
Агульная колькасць балаў:			70	

Шкала пераводу балаў:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-10	11-20	21-30	31-40	41-46	47-52	53-57	58-62	63-66	67-70

Адзнака за ўрок:

Прыслоўе:
тэматычная праверка ведаў,уменняў, навыкаў.

Сістэматызаваць…;
удасканальваць…;
выкарыстоўваць…;

Мэты:

- паглыбіць і сістэматызаваць веды вучняў па асноўных пытаннях раздела, удасканальваць уменні адрозніваць прыслоўі ў тэксце, выяўляць іх сэнсава – граматычную ролю, даваць марфалагічную характарыстыку, выкарыстоўваць сінанімічныя, антанімічныя, стылістычныя і выяўленчыя магчымасці прыслоўяў ва ўласных вусных і пісьмовых выказваннях;
- развіваць лагічнае мысленне, кемлівасць, звязнае маўленне, уменне аналізаваць, супастаўляць, абагульняць, аргументаваць сваю думку;
- выхоўваць грамадзянскую пазіцыю, патрыятычныя адносіны да сваёй краіны, пашану да народнай творчасці.

Народная творчасць наогул, а беларуская народная творчаць увасобку, - гэта мора, якое хавае ў сабе незлічоныя скарбы. Толькі трэба ўмець гэтыя скарбы дастаць.

Максім Гарэцкі

21 лютага

ДЗЕНЬ РОДНАЙ МОВЫ

Чаму я размаўляю на беларускай мове?

- Я люблю Беларусь і паважаю сваіх продкаў
- Родная мова - тое, што адрознівае нас ад іншых народаў
- Беларуская мова грунтуецца на лексічнай базе старабеларускай
- Старабеларуская мова ў XVI ст. - мова міждзяржаўнай перапіскі ва Усходняй Еўропе і афіцыйная мова ВКЛ да 1696 г.
- Беларускую мову лічаць адной з прыгажэйшых у Еўропе
- Старабеларускую мову выкарыстоўваў першадрукар Ф. Скарына
- Родная мова - гэта спадчына і карані народа. Абсячыце карані - дрэва загіне...

*Толькі самыя развітыя краіны ў XVI ст. мелі законы на ўласнай мове:
«не обчым якім языком, але сваім власным праваспісаныя маем»
(Леў Сапега, XVI ст.)*

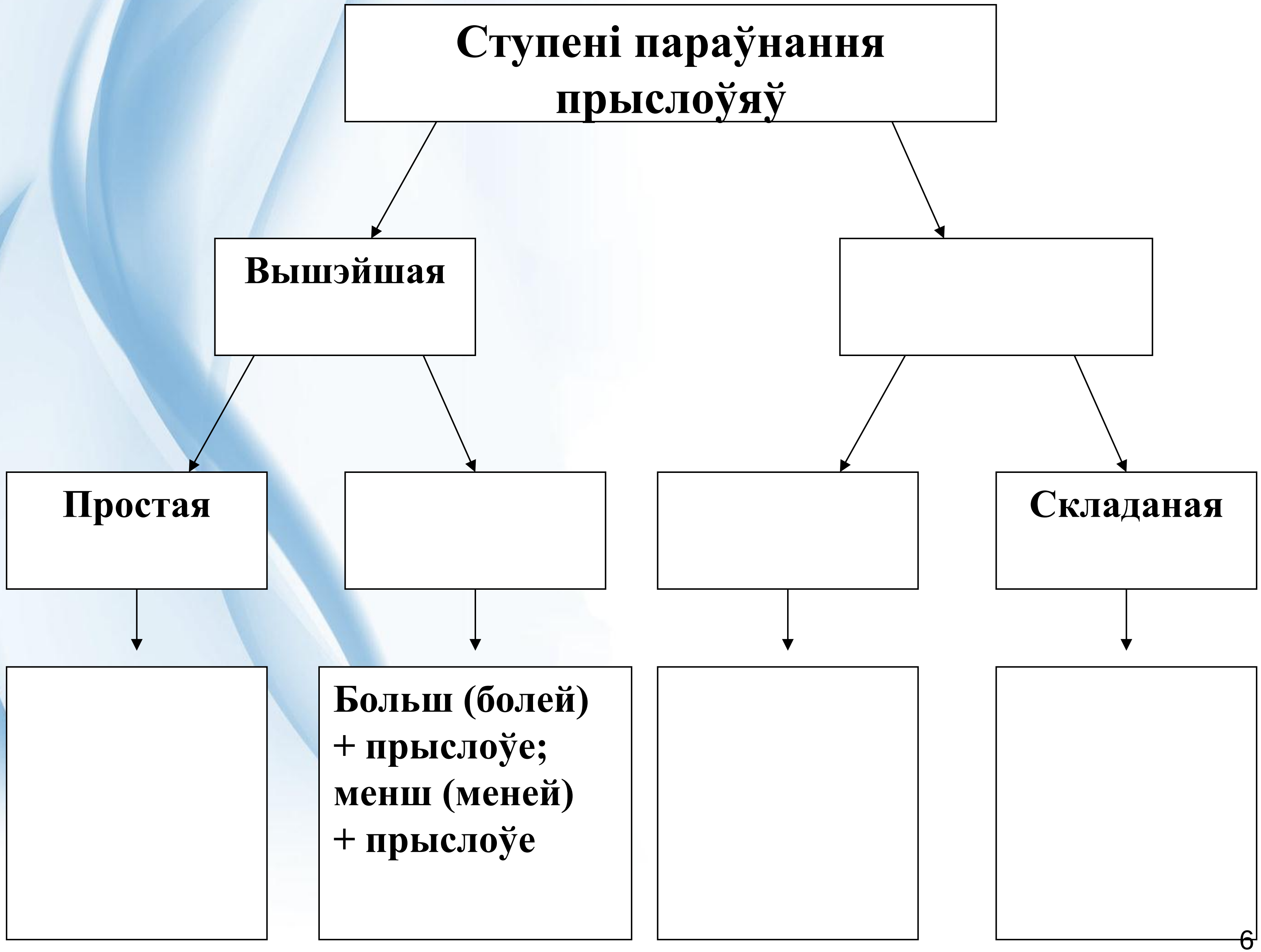
Ступені параўнання прыслоўяў
Вышэйшая
Простая
Складаная
Больш (болей) + прыслоўе; менш (меней) + прыслоўе

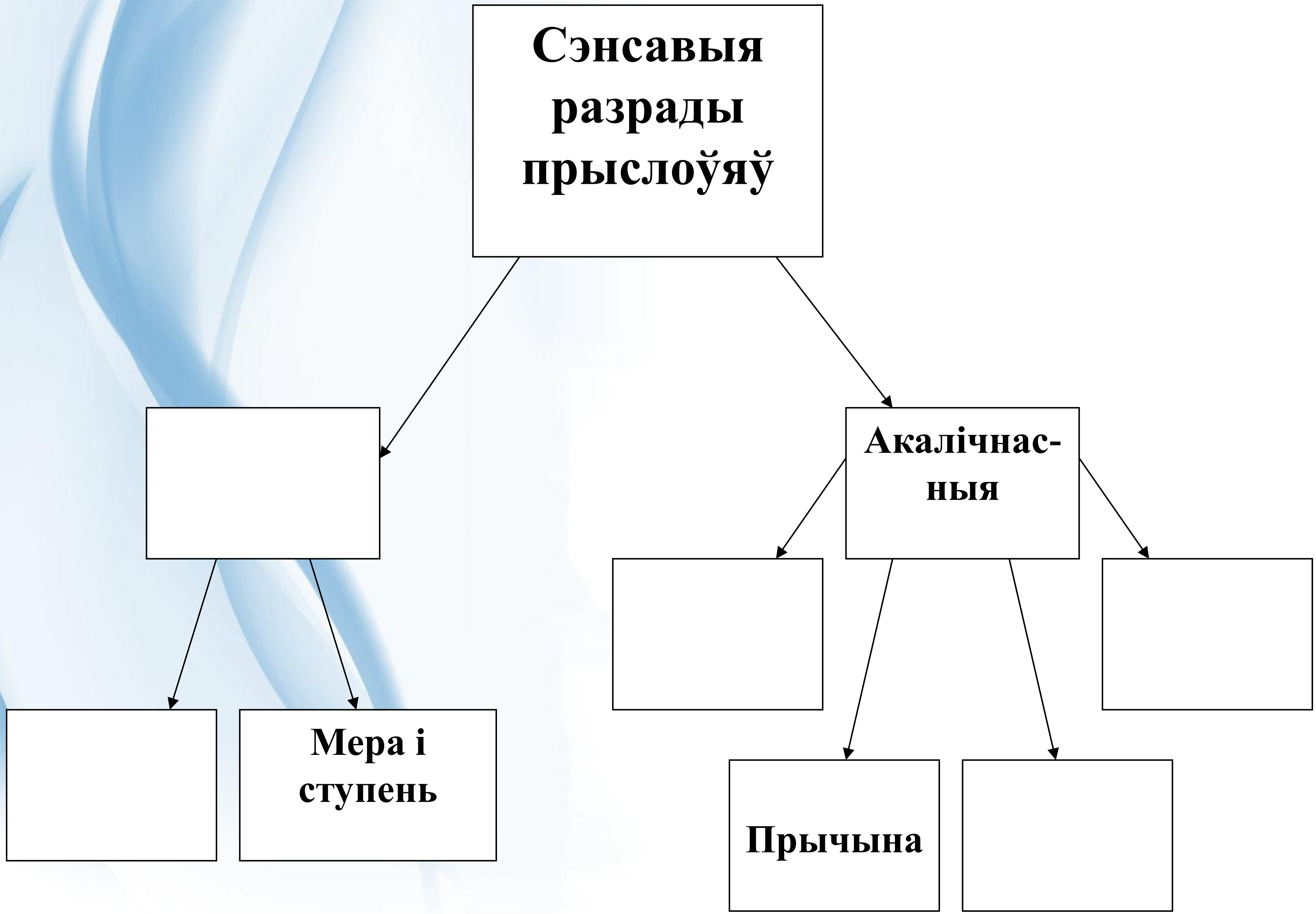
Сэнсавыя разрады прыслоўяў
Акалічнас-ныя
Мера і ступень
Прычына

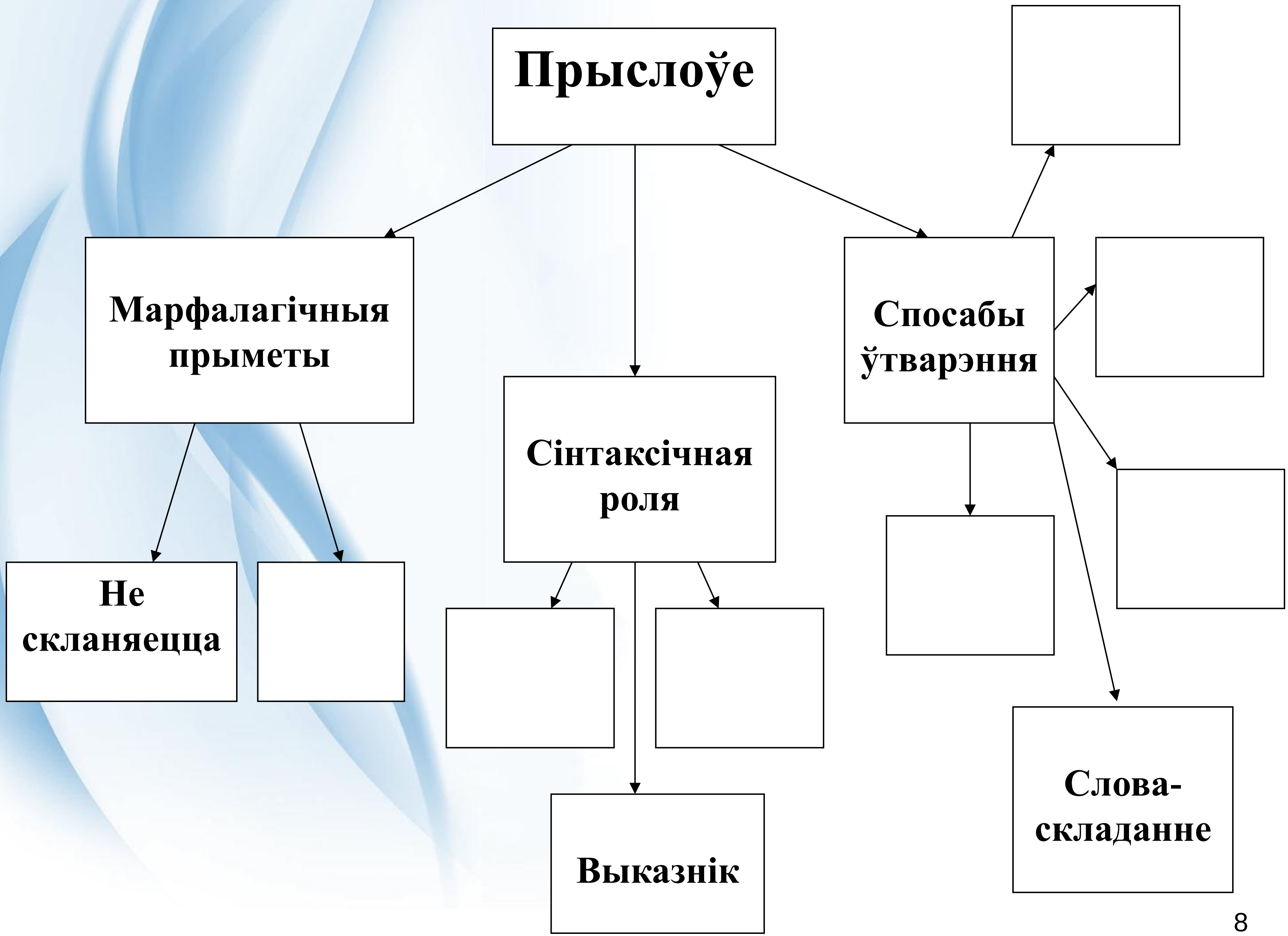
Прыслоўе
Марфалагічныя прыметы
Сінтаксічная роля
Спосабы ўтварэння
Не скланяецца
Выказнік
Слова-складанне

21 лютага Дзень роднай мовы
Будзьма беларусамі!
Абаронім родную мову!

Фізкульхвілінка

Кожную раніцу, выцягнуўшыся ва ўвесь рост, успомніце:

Я – чалавек. Гатовы стаць побач ці наперадзе. Працягнуць руку дапамогі. Лёгка нахіліцца да малога ці слабага. Павярнуцца да тых, хто адстаў. Дацягнуцца да мора. Апусціцца і падняцца пасля няўдачы. Глыбока ўздыхнуць аб тым, што не збылося, і ўсміхнуцца таму, што абавязкова збудзецца.

Графічны дыктант

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам																				
Асобна																				
Праз злучок																				

Ключ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Разам	*				*				*	*	*					*				*
Асобна		*		*		*		*							*		*		*	
Праз злучок			*				*					*	*	*				*		

Ад прадзедаў спакон вякоў мне засталася спадчына…

Янка Купала

Спакон вякоў (веку) - з самага даўняга часу. Спадвеку.

Спадчына -
1. Маёмасць, якая пасля смерці ўладальніка пераходзіць да новай асобы.
2. З’явы культуры, быту, якія засталіся ад папярэдніх эпох.

1	Слухай многа,..	а	больш зробіш
2	Ладзь калёсы зімой,..	б	той узімку галадае
3	Адна галава добра,..	в	а гавары мала
4	Рана ўстанеш,..	г	а дзве лепш
5	Сёння зробіш - ...	д	а сані летам
6	Хто ўлетку цяньку шукае,...	е	заўтра як знойдзеш

1	Слухай **многа**, а гавары **мала**.
2	Ладзь калёсы **зімой**, а сані **летам**.
3	Адна галава добра, а дзве лепш.
4	Рана ўстанеш, больш зробіш.
5	**Сёння** зробіш - **заўтра** як знойдзеш.
6	Хто **ўлетку** цяньку шукае, той **узімку** галадае.

Як кот наплакаў.

Хоць вока выкалі.

Адна нага тут, другая там.

Край свету.

Хоць касой касі.

Душа ў душу.

Чорным па беламу.

Як у аптэцы.

Рубрыка
“Мудрасць народных назіранняў”

I група:

1. Снег рана пачне раставаць – раставаць будзе доўга.

2. Ледзяшы доўга вісяць на стрэхах – вясна наступіць позна.

доўга   позна

II група:

1. Пастаўкі нізка лётаюць – будзе дождж.

2. Прыляцелі птушкі, але доўга не шчабечуць – яшчэ будзе холадна.

нізка холадна

III група:

1. Увечары трашчаць конікі – на добрае надвор'е.

2. Моцна парыць – на дождж.

увечары моцна

Загадкі

Тэст
“Прыслоўе”

№ задання	Варыянт I	Варыянт II
1	3, 4	2, 4
2	1, 4	2, 4
3	1, 3, 5	2, 3, 4
4	2, 3, 5	2, 4, 5
5	1, 2, 4	2, 3, 4

28 снежня
2015 года
Прэзідэнтам
Беларусі
падпісана
пастанова №522
«Аб аб’яўленні
2016 года
Годам культуры»

Дамашняе заданне:

1. Практыкаванне 237 (4 сказы)

2. Лінгвістычнае паведамленне па тэме “Прыслоўе”

3. Скласці тэст на тэму “Прыслоўе”